

197 . Șeușa | Comuna: Ciugud | Județ: Alba | Punct: Cărarea Morii | Anul: 2000

Anul: 2000

Cod RAN: 1124.01

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Antichitate

Epoci: Neolitic, Eneolitic, Epoca bronzului timpuriu, Epoca bronzului, Hallstatt, La Tène, Epoca romană timpurie, Epoca romană târzie

Tipuri sit: locuire

Categorii sit: Domestic, Neatribuit

Autori: Corneliu Beldiman, Marius Mihai Ciută, Iosif Vasile Ferencz, Paula Mazăre

Instituții: Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia

Industria materiilor dure animale în așezarea neolitică timpurie de la Șeușa, jud. Alba

Raport

Desfășurate în perioada 1 - 30 iulie a.c., cercetările arheologice de la Șeușa - La cărarea morii, au continuat, în mod sistematic, investigarea - prin intermediul secțiunilor de control și informare stratigrafică și a casetelor - complexului de așezări aparținând epocilor și culturilor comunităților umane care au habitat în acest punct, demers început cu 5 ani în urmă, începând cu campania anului 1996.

Situl arheologic de la Șeușa - La cărarea morii, se află în sectorul vestic al Podișului Secașelor, pe terasa relativ înaltă a unui afluent de stânga al Mureșului, numit Șeușița sau Pârâul Socilor. Din punct de vedere geo-morfologic arealul se caracterizează printr-un relief frământat, de tip podiș, cu văi adânci, orientate E - V, pe direcția de curgere a afluenților Mureșului și dealuri (măguri) înalte. Punctul în care se desfășoară cercetările arheologice se află la aproximativ 3,5 km SE de satul Șeușa, într-o zonă adăpostită, pe drumul de hotar care leagă această din urmă localitate de satul Daia Română, mai exact pe locul unei cariere de exploatare la suprafață a bentonitei.

Încă din anul 1987 (data începerii lucrărilor de exploatare a bentonitei), odată cu descoperirea primelor materiale arheologice, locul a intrat în atenția arheologilor specialiști, care au efectuat o serie de periegeze, în urma cărora o serie de materiale ce au fost recuperate au fost duse la Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia. Din păcate, lucrările efectuate în cadrul minei au distrus peste 80% din situl arheologic, stratul arheologic rămas, vizibil în partea superioară a profilului carierei la momentul demarării cercetărilor de salvare (devenite ulterior sistematice), reprezentând doar sectoarele marginale ale așezărilor suprapuse, care au existat pe această terasă a Șeușiței.

Obiectivele principale ale săpăturilor întreprinse aici de-a lungul a 5 campanii succesive au fost: cunoașterea cât mai detaliată a situațiilor stratigrafice din diferite puncte ale sitului, surprinderea și dezvelirea cât mai multor complexe de locuire aparținând diferitelor locuiri succesive de aici (în special aparținând epocilor preistorice, iar în cadrul acestora cele neolitice timpurii), recuperarea, prelucrarea și analiza materialelor arheologice urmate de încadrări cultural-cronologice cât mai precise pe baza analogiilor cu materiale similare din situri arheologice contemporane. Dealtfel, în urma publicării, încă din primii ani ai cercetărilor, a unor realități și contexte aparținând celor mai timpurii orizonturi neolitice de aici (cultura Precriș), stațiunea arheologică a intrat în atenția cercetătorilor specialiști, materialele descoperite aici beneficiind deja de un loc aparte în "peisajul" procesului neolitizării teritoriilor nord-dunărene, în general, și transilvănene, în special.

Campania anului 2000, s-a axat în principal pe lămurirea definitivă a succesiunii stratigrafice din sectorul nord-vestic al sitului, aflat în cel mai de jos punct al terasei, precum și pe descoperirea unor noi complexe de locuire care să aparțină comunităților culturii Precriș, asemănătoare cu locuința descoperită în acest sector în anul 1997.

Au fost executate trei secțiuni de control și informare stratigrafică (S. IV - S. VI / 2000), și o casetă adiacentă secțiunii V / 2000, necesară dezvelirii integrale a unei locuințe de suprafață.

Secțiunea IV / 2000 (10 x 2m), orientată SE - NV, a relevat o situație stratigrafică ce a confirmat pe deplin situațiile obținute în campaniile anterioare: sub nivelul vegetal (arabil), ce conține materiale arheologice aparținând epocilor romană, medievală și modernă, se află un nivel consistent ce aparține locuirii romane din acest loc, cel mai probabil o fermă (villa rustica); sub acest nivel se află un altul, consistent la rândul lui, aparținând epocii Latene clasice (târzii), dacice; sub acesta s-a distins, sporadic, un nivel de locuire aparținând epocii Latene mijlocii, cu materiale de factură celtică; urmează un nivel aparținând epocii bronzului mijlociu (Wietenberg IV) de asemenea sporadic, sub care se află un strat neolitic timpuriu distinct, aparținând culturii Starëvevo - Criș; direct pe sterilul arheologic este dispus un strat cultural ce conține depuneri arheologice aparținând culturii Preciș.

Au fost surprinse trei complexe:

- G. 1 / 2000, groapa aparținând epocii dacice, surprinsă doar parțial, în caroul 1, în apropierea profilului de N, de formă relativ neregulată, cu un diametru relativ de 2 m și adâncimea de -1,9 m (de la nivelul actual de călcare); pe fundul acesteia s-a relevat o lentilă de arsură neagră și lemn carbonizat; etc., pare a fi avut funcționalitatea ca groapă (depozit) de provizii. Pe fundul drept al acestui complex au fost descoperite patru pietre de mari dimensiuni (bolovani), în apropierea profilului nordic, în asocierie cu urme de lemn carbonizat;

- G. 2 / 2000, de formă perfect rotundă, cu diametrul de aproximativ 1,5 m la gură, puternic cuptorită (în formă de clopot) care se adâncea puternic (0,8 m) în sterilul arheologic, galben-portocaliu, deosebit de dur (pietriș cimentat cu argilă). Lipsa materialelor arheologice și forma acesteia, la care se adaugă urmele de arsură și lemn carbonizat fac posibilă atribuirea unei funcționalități asemănătoare cu precedentă;

- G. 3 / 2000, de formă relativ rotundă, conturată în caroul 5, doar pe jumătate, cealaltă jumătate intrând sub profilul de N. Groapa aparține nivelului, respectiv epocii, romane. În cuprinsul ei, la o adâncime de aproximativ -0,8 m, a fost descoperit scheletul unui copil nou născut (M. 1 / 2000), care avea ca inventar o fibulă din bronz, de tip Latene târziu (a 2-a jumătate a secolului I p. Chr.) și un fragment dintr-un vas ceramic roman (o amforă cu toartă panglicată, aparținând speciei fine, de bună calitate, de culoare neagră). Credem, cel puțin în actualul stadiu al cercetărilor, că este vorba de mormântul unui copil aparținând uneia dintre lucrătorii autohtoni (daci), care în mod obișnuit erau folosiți ca mână de lucru în cadrul vilelor rustice din epoca stăpânirii romane. De reținut faptul că este primul și singurul mormânt (uman) descoperit până acum în întreg situl arheologic de la Șeușa - La cărarea morii.

Secțiunea V / 2000, având dimensiunile 10 x 2 x 2m, a fost executată având orientarea NE - SV și fiind perpendiculară pe direcția secțiunii IV.

Situația stratigrafică surprinsă în această secțiune s-a dovedit a fi, în linii mari, identică cu cea din secțiunea anterioară (vezi mai sus), astfel că nu vom insista asupra ei. În caroul 5 au fost surprinse urmele unei fundații aparținând unei construcții romane, probabil o anexă a viliei rustice (această construcție a fost surprinsă în capătul estic al secțiunii IV).

Au fost surprinse patru complexe:

- G. 4 / 2000, o groapă aparținând stratului, respectiv epocii dacice, în cadrul căreia au fost distinse două faze distincte de umplere. Forma puternic cuptorită și descoperirea a două fibule dacice (una din bronz și a doua din fier), pledează pentru o altă funcționalitate decât precedentele.

- G. 5 / 2000, groapă de formă neregulată, de epocă dacică dar care a fost reutilizată, ulterior, în timpul epocii romane, ca groapă menajeră pentru materialele de construcție.

- G. 6 / 2000, complex de tip adâncit, de dimensiuni foarte mari (peste 4 m² surprins în jumătatea nordică a secțiunii), distinsă pe ambele profile stratigrafice, care aparține epocii dacice. Credem că acest complex este același cu cel surprins în S. III / 1998 (C. 2 / 1998). Asupra funcționalității acestui tip de complex există mai multe ipoteze asupra cărora nu vom insista aici.

- L. 3 / 2000, o locuință de suprafață, pe pat de pietre, aparținând neoliticului timpuriu, mai precis

culturii Precriș. Având dimensiunile de cca. 4 x 5 m. A necesitat deschiderea unei casete adiacente (C. I / 2000 = 4 x 2 m), spre E de carourile 4 și 5. Ca tehnică de construcție - pe pat de pietre consolidate și acoperite (fățuite, podite) cu argilă (bentonită) - aceasta dovedește similarități uimitoare cu L. 1 / 1997 și L. 2 / 1998, ambele aparținând celei mai timpurii locuiri umane de Șeușa - La cărarea morii, respectiv culturii Precriș. Materialul arheologic, destul de sărac (ceramică, obsidian, etc.), se află în curs de prelucrare, permițând o mai clară (fină) încadrare cultural-cronologică a complexului.

În capătul nord-estic al acestei secțiuni, în caroul 1, a fost surprinsă, pe o mică porțiune (cca. 25 - 30 cm) vechea

secțiune III / 1998, conturată deosebit de clar la răzuirea profilelor. Această situație - la care dealtfel urmăream să ajungem - s-a dovedit a fi deosebit de utilă în corectarea și actualizarea ridicării topografice, serios afectată de lucrările efectuate aici în toamna anului 1999 (de redare a terenului carierei în circuitul agricol), care au modificat configurația terenului și au smuls din pământ trei din cele patru borne existente.

Secțiunea VI / 2000, cu dimensiunile 10 x 2 x 2 m, a fost executată perpendicular pe direcția S. V / 2000, la o distanță de 10 m spre N (fiind astfel paralelă cu S. IV / 2000 și S. III / 1998). Succesiunile stratigrafice relevate au fost, la rândul lor, identice cu cele anterioare, cu specificația că în carourile 3 - 4 s-a conturat un zid roman, datat cu monedă de la Faustina a II-a. Au fost relevate două complexe:

- G. 7 / 2000, de formă relativ rotundă, aparținând nivelului dacic, care se adâncea în sterilul alb până la adâncimea de 2,1 m, fiind interpretată, pe baza similarității formei și a conținutului material cu complexele mai sus amintite, ca fiind o groapă de provizii.

- G. 8 / 2000, de formă perfect rotundă, ușor cuptorită, aparținând tot nivelului dacic, se adâncea până la o adâncime de -1,9 m. Aproape de fundul ei a fost descoperit scheletul întreg, dispus în formă anatomică, al unui câine de mari dimensiuni (1,1 x 0,9 m). Dată fiind apropierea acestui complex (cca. 6 - 7 m) de o altă groapă identică ca formă, descoperită în campaniile anterioare (G. 5 / 1997, care a furnizat scheletul întreg al unui cal, cu piesele metalice de harnașament), este posibil să ne aflăm într-o zonă sacră a așezării dacice, fiind binecunoscut acest tip de practică religioasă a acestor comunități, din realități similare, relevate în situri contemporane. Câinele pare să fi avut nu numai o talie impresionantă, ci și o vârstă avansată, pe care o bănuim judecând după gradul ridicat de uzură al dinților.

Campania din acest an, din situl arheologic de la Șeușa - "La cărarea morii" a furnizat rezultate importante, atât prin reconfirmarea succesiunilor culturale din această așezare, cât și prin complexele descoperite, unele dintre ele deosebit de interesante, care reconstituie viața cotidiană a diferitelor comunități umane care s-au perindat, de-a lungul diferitelor epoci și culturi în acest areal.

Materialele arheologice rezultate, se află în laboratoarele și depozitele de tranzit ale Universității "1 Decembrie 1918" din Alba Iulia, în diferite stadii de prelucrare.

Situația actuală a sitului (distrus în proporție de peste 90%), precum și stadiul actual al cercetărilor, dovedesc faptul că la ora actuală au rămas neafectate doar sectoarele periferice, marginale ale locuirilor umane, preistorice și istorice. Zonele centrale ale așezărilor multistratificate de pe terasa Șeușitei au fost distruse, definitiv, de excavațiile carierei de bentonită. Această situație, face ca în viitorul apropiat, probabil chiar în decursul campaniei anului 2001, să se procedeze la demersurile de încetare a cercetărilor arheologice sistematice din această stațiune, precum și preparativele, de ordin tehnic, pentru intrarea sitului arheologic în faza de conservare finală. Într-o perspectiva cât mai apropiată se va trece la sistematizarea tuturor informațiilor obținute de-a lungul cercetărilor de aici, la prelucrarea integrală a materialelor rezultate în urma săpăturilor în vederea concepției unei monografii arheologice de sit.

Informații suplimentare online

[Raportul 1218 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)